

Договаряне на социални услуги между държавата и

НПО

**Англия, Германия, Полша, Унгария, Чехия и
практиката в България**

Сравнителен анализ

РЕЗЮМЕ

София 2004

Анализът е осъществен с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие съгласно условията на Договор № 183-A-00-01-00106-00. Изразените тук становища са на авторите и не отразяват непременно вижданията на Американската агенция за международно развитие.

Каунтърпарт Интернешънъл – България

изпълнява от октомври 2001 г. **Програма за обществени фондове и социални предприятия в България**, финансирана от Американската агенция за международно развитие. Целта на програмата е да подобри устойчивостта на българските нестопански организации чрез развитие на новаторски модели и стимулиране на партньорства, включително и чрез документиране и разпространение на полезни изводи и добри практики. Социалното договаряне като нов компонент в работата на Каунтърпарт Интернешънъл – България, представлява закономерно продължение на ползотворната подкрепа на местни общности и нестопански организации, които са ключови фактори на местното социално и икономическо развитие.

От ноември 2001 г. БЦНП е партньор на Каунтърпарт Интернешънъл – България, в рамките на **Програма за обществени фондове и социални предприятия**.

Българският център за нестопанско право

подпомага развитието на благоприятна правна и фискална рамка за дейността на юридическите лица с нестопанска цел в България, включително и чрез предоставяне на правни консултации и техническа помощ. От своето учредяване БЦНП функционира като експертен център в сферата на нестопанското право в България и публикува повечето от своите анализи и правни проучвания. През 2004 г. идея и стимул за по-нататъшна работа в сферата на социалното договаряне даде финансираната по Програма ФАР “Развитие на гражданското общество 2001” публикация на БЦНП “**Социалните услуги в България – нови възможности за развитие**”.

УВОД

Целта на настоящото изследване е да се направи задълбочено проучване в пет европейски държави на успешните примери за възлагане на социални услуги и възможните механизми за публично-частни партньорства в социалната сфера.

С помощта на чуждестранни експерти е изследвана законодателната рамка и успешните практики в Англия, Германия, Полша, Унгария и Чехия. Акцентът в изследването е поставен върху социалните услуги, тяхното финансиране и възможност за договаряне, статута на доставчиците на социални услуги и механизмите за контрол. Предмет на анализа е и предоставянето на социални услуги от неправителствени организации (НПО)¹ в България и взаимоотношенията с местната власт.

Съдържанието на изследването е структурирано в три части:

Първата част включва сравнителноправен анализ в пет европейски страни.

Втората част на изследването представя практиката на предоставяне на социални услуги от български юридически лица с нестопанска цел.

В третата част са представени изводи и бележки относно процеса на социалното договаряне в България.

Настоящото изследване е изготвено от експерти на Българския център за нестопанско право – **Мариета Димитрова**, **Надя Шабани** и **Тони Димов**. Българският център за нестопанско право изказва и специални благодарности на: **Мария Илчева** (Каунтърпарт Интернешънъл – България); **Нилда Булейн** (Европейски център за нестопанско право, Унгария); **Проф. д-р. Петер Зауер** (независим експерт, Германия); **Петер Пайаш** (Нов англо-американски колеж, Чехия) за предоставените материали по отделните страни.

¹ В настоящия анализ неправителствена организация се използва в широк смисъл като обобщително понятие за различните видове организации в отделните държави, представляващи структури на гражданското общество, създадени с нестопанска цел.

РЕЗЮМЕ НА СРАВНИТЕЛНИЯ АНАЛИЗ

В страните, предмет на настоящето изследване, НПО са категорично установени като доставчици на социални услуги. Децентрализацията на услугите е както финансова, така и е свързана с прехвърлянето на отговорностите и възможността за контрол. Процесът на децентрализация е в посока от централна към местна власт и след това от местна власт към възлагане на услуги на независими доставчици.

Англия

В Англия най-общо предоставянето на социални услуги се реализира чрез т.нар. смесен модел – държавните органи планират и финансират услугите, а самото им предоставяне се възлага на т.нар. независими доставчици. Всеки доставчик на социални услуги следва да се регистрира като такъв. НПО – доставчици на социални услуги – ползват общите данъчни облекчения, предвидени за всички благотворителни и доброволни организации.

Схемата на финансиране на социални грижи е чрез предоставяне на средства от централизирания държавен бюджет на местните власти, а те от своя страна могат да решат дали да извършват дейността самостоятелно или да ги възложат. Финансирането за социални услуги, което се дава на общините, се основава на изработения местен Стратегически план (Стратегическият план за социални услуги се приема от Общинския съвет след широки консултации със заинтересуваните групи доставчици – представители на бизнеса и НПО, потребители и социални работници). Въпреки че няма законодателна уредба, честа практика в Англия е и т.нар. смесено финансиране (услугите се финансират едновременно от държавата и от неправителствения сектор). Недопустимо е обаче със средства от НПО на практика да се заплащат услуги, които държавата е длъжна да предостави. С допълнително финансиране от НПО може само да се допълнят или да се повиши качеството на услугите, предлагани от публични органи.

Договарянето на социални услуги с външни доставчици е традиционно за английския модел. По този начин се създават възможности за по-голям избор, продуктивност и ефикасност при предоставянето на услугите. Също така общината не е длъжна да възлага на НПО, но те са пред-почитаните партньори, тъй като се смята, че имат по-големи възможности за акумулиране на допълнителни средства и целите им стоят по-близо до нуждите на потребителите.

В Англия няма единна система за провеждане на процедура за финансиране предоставянето на услуги. Част от последните тенденции е възприетият *подход за най-голяма полза* – максимизиране на ползата при разходване на публични средства едновременно с постоянното подобряване на услугите. Наблюдава се и преминаване от т.нар. култура на договарянето (*contracting culture*) към култура на партньорството (*partnership culture*), в която е поставен акцент на съвместното предоставяне на услугите и по-дълготрайното сътрудничество в тази връзка. Най-честите проблеми от страна на местната власт са свързани с намирането на баланс между максималната гъвкавост при договарянето и осъществяване на ефективен контрол върху дейността.

Германия

Основен отличителен белег на системата на социалните услуги в Германия е високата степен на децентрализация на предоставянето на социалните услуги и тяхното финансиране. Местната власт на регионално или общинско ниво е тази, която определя цялостната социална политика за съответната териториална единица, а администрацията създава стратегии за постигане на целите на тази политика. НПО са доставчици на социални услуги и от гледна точка на данъчното облагане ползват общите преференции, като за предоставените от тях услуги, които са вписани в устройствените им актове, не плащат данък върху печалбата.

Източниците на финансиране за предоставяне на социални услуги са главно две групи – държавни, които включват органи на централно, регионално и общинско ниво, и частни – от системите за социално осигуряване. Финансирането на социалните услуги предимно се предоставя от местните бюджети. В по-редки случаи финансиране се отпуска във връзка с реализацията на програми, свързани с т.нар. пилотни проекти за тестване на различни нови методи на предоставяне на услуги, които се субсидират от държавата, регионалните структури или от Европейския съюз.

Специфична черта на системата на социални услуги в Германия е и възприетият принцип на субсидиарност спрямо доставчиците на социални услуги, според който едно лице изпаднало в затруднено положение трябва да търси помощ първо от своето семейство, след това от съседите му, от общината или от НПО и най-накрая от държавата. Процедурите за отпускане на средства и критериите за оценка на лицата, кандидатстващи за финансиране, зависят от спецификите на конкретните услуги. В нормативните актове е предвидено общо изискване да има договор, уреждащ предоставянето на съответните социални услуги, тяхното финансиране и контрола върху тях. Прякото договаряне без провеждане на конкурс е най-често срещаният механизъм за подбор на доставчиците.

Основният недостатък на възприетата в Германия система на силна децентрализация на предоставянето и финансирането на социални услуги е свързан с риска определени уязвими групи, живеещи в малки селища, да бъдат лишени от възможността да ползват социалните услуги, от които имат нужда.

Полша

В Полша важен фактор за развитието и установяване на трайни партньорски отношения между местна власт и НПО при предоставяне на услуги е приемането на Закона за извършване на дейност в обществена полза и доброволчеството. В него легално се дава възможност доставчиците на различни обществени услуги (не само социални) да имат реален достъп до публични средства за извършване на обществено значими услуги и да участват във формиране на съответните политики (в Съвета за общественополезните дейности се предвижда половината от членовете да са представители на НПО).

В закона е предвидено задължението органите на публичната администрация да си сътрудничат и партнират с организациите от третия сектор, но няма предвидени санкции ако това правило не се изпълнява. От своя страна това е недостатък на уредбата, тъй като този принцип може в някои случаи да остане едно добро пожелание.

С оглед на финансирането следва да се подчертае, че независимо от няколкото

централизираните програми за финансиране на социални грижи по-голямата част от средствата се предоставят от местното самоуправление. Налице е както финансова децентрализация, така и реална децентрализация на предоставяне на услугите (от местна власт към външни доставчици).

Въпреки че няма правило, което да принуждава общините да организират конкурси и възлагат услуги, договаряне в Полша е съществувало и преди приемането на закона, който дава детайлизираната уредба на процедурите. Целта на закона е да се разшири процесът на договаряне и сътрудничество между първия и третия сектор и ясните правила да заместят неформалните и различни по места практики.

Унгария

Според унгарския модел социалните услуги се финансират централизирано (от централния държавен бюджет и/или от различни фондове) и от местното самоуправление. Разпределението на отговорностите се извършва на база на годишния Закон за бюджета. Централното бюджетно финансиране се предоставя чрез: грантове (на основата на кандидатстване в открит конкурс), с „уникални решения“ (с решения на различни държавни органи се финансират точно определени НПО) и чрез „нормативно подпомагане“ (финансирането по стандарти за веществена издръжка на ползващите услугите, които средства биха се предоставили и на съответната държавна институция, ако тя предоставя услугите).

Местната власт има задължение да предлага социални услуги, но тя най-общо може да реши да ги предоставя самостоятелно (чрез своите структури) или да ги приватизира като ги договаря с външни доставчици.

НПО могат да бъдат доставчици на социални услуги, но след преминаване на специален лицензионен режим. Организациите могат да кандидатстват за получаване на статут на организация в обществена полза, а ако предоставят услуги, които са държавна отговорност, НПО могат да получат най-привилегирован статут – на организации, работещи в „изключителна обществена полза“. Именно тези организации ползват най-сериозни данъчни облекчения. Предвидена е и възможност индивидуални данъкоплатци физически лица да могат да насочат 1% от своя подоходен данък към определена НПО.

Законодателно не е предвидена конкретна конкурсна процедура, която следва да се спазва при предоставяне на средства за доставчици на социални услуги. При всяко отделно финансиране (чрез фондове, „нормативно финансиране“ и пр.) се спазват определени правила. Всяка местна власт също може да детайлизира уредбата, когато сама финансира предоставянето на услуги.

Независимо че децентрализацията и социалното договаряне са добре развити в унгарския модел на предоставяне на социални услуги, в последните няколко години са поставени на сериозна дискусия два проблема: от една страна бюрократичността и тромавостта на всички процедури, чрез които се получава държавно финансиране, а от друга – недостатъчната прозрачност и отчетност при получаване на средствата от НПО.

Чехия

В чешката правна уредба липсва нормативен акт, който да регулира специална процедура за придобиване на статут на доставчик на социални услуги. Поначало всяко лице може да бъде доставчик на социални услуги, но само определените в актовете на чешкото Министерство на труда и социалните дейности лица могат да получават държавни субсидии за предоставяне на социални услуги.

В законодателството не са предвидени особени преференции за доставчиците на социални услуги, поради липсата на нормативно уреден статут на доставчик на такива услуги. Когато доставчик е НПО, тя може да се ползва от общия режим на данъчни облекчения предвиден за тези организации.

До 2003 г. системата на финансиране на социалните услуги е централизирана, като държавата в лицето на МТСД определя и отпуска финансиране за общините и за доставчици на социални услуги – държавни (включително регионални и общински) социални служби и частни – НПО, търговски дружества и физически лица. От началото на 2004 г. започва процес на децентрализация на тази система, при която вместо министерството водеща роля играят органите на местно самоуправление. При децентрализацията министерството разпределя средства от консолидирания държавен бюджет към регионите, а те са тези, които организират и контролират разходването на средствата в социалната сфера.

Отделно от това МТСД обявява ежегодно конкурси за възлагане предоставянето на социални услуги, по които могат да кандидатстват на проектен принцип само НПО. Правилата, по които се извършва социалното договаряне между държавата (включително и местната власт) и НПО, са уредени в правилник на МТСД, който регламентира цялостната конкурсна процедура, начина на кандидатстване, изискуемите от НПО документи, оценяването на проектите, сключването на договорите и отпускането на финансиране. В практиката по изпълнение на договорите за възлагане на доставката на социални услуги често възниква проблем, свързан с невъзможността предоставените средства да се изразходват от доставчика в рамките на календарната година, при което те трябва да се върнат обратно на държавата, освен ако не бъдат посочени основателни причини за тяхното запазване, като министърът е компетентен да се произнесе по този въпрос.

Пряко договаряне за отпускане на държавна субсидия се провежда в много редки случаи и то е възможно за услуги, които са въвн от предмета на конкурса, обявен от МТСД за дадената година.

В заключение може да се каже, че в изследваните модели (някои силно социално развити – Англия и Германия, а други наскоро преживели прехода и интегрирането си в европейското семейство – Полша, Чехия и Унгария) могат да се открият множество подходящи примери на „социално договаряне“ между държавата и представителите на третия сектор. Тези положителни практики могат да служат като полезни примери за по-нататъшното развитие на социалната реформа в Република България.

ПРАКТИКАТА В БЪЛГАРИЯ

Юридическите лица с нестопанска цел и социалните услуги

В периода след 1990 г. юридическите лица с нестопанска цел винаги са имали свое място в предоставянето на социални услуги в България. Видът на социалните услуги, които те са предоставяли и продължават да предоставят, зависи от капацитета на самата организация доставчик, от спецификата на населеното място, от територията, на което тя осъществява дейността си, от нуждите на целевите групи, към които НПО са насочени. Това което обаче категорично можем да обобщим е, че юридическите лица с нестопанска цел в България преимуществено са ангажирани с предоставяне на социални услуги в общността, т.е. социални услуги в семейна среда или среда, близка до семейната. Практиката показва, че те организират трапезарии за деца и възрастни, обществени трапезарии, дневни центрове, центрове за социална рехабилитация, предоставяне на услуги от домашен помощник, домашен социален патронаж, социален посредник, социално консултиране. Много редки са случаите, когато юридическо лице с нестопанска цел организира приют или друга специализирана институция за предоставяне на социални услуги. Обикновено в тези случаи то разполага с осигурен сграден фонд за предоставяне на услугите.

Изследваната практика показва, че юридическите лица с нестопанска цел, работещи в сферата на социалните услуги, често наред с конкретната социална услуга предоставят и друга помощ като заплащане на сметки, хигиенни грижи, елементарни медицински грижи, посещения в дома, административни и транспортни услуги, предоставяне на дрехи и храни за социално слаби граждани. Честа практика е организациите да съчетават предоставянето на социални услуги с извършването и на определени здравни услуги като помощ от медицински сестри или рехабилитатор, гинекологични преглед, психиатрични консултации, сексологични консултации, анонимно безплатно консултиране и тестване за СПИН и други заболявания.

Основните ползватели на социални услуги, предоставяни от юридически лица с нестопанска цел, са разнородни групи в неравностойно положение. В обобщен план ползватели на социални услуги са:

- . • деца и семейства в социално слабо и неравностойно положение;
- . • деца и младежи със специални нужди;
- . • безпризорни деца;
- . • деца в неравностойно положение;
- . • възрастни, самотни и болни хора;
- . • пенсионери с определен месечен доход;
- . • хора, зависими от психоактивни вещества;
- . • самотни майки;
- . • социално слаби хора;
- . • хора, търсещи убежище в страната и бежанци;
- . • земеделски стопани;
- . • студенти и ученици от горен курс на средното училище.

Изключително разнообразни са формите и начините, по които се предоставят социалните услуги. В случаите на изградени дневни центрове и трапезарии услугите съответно се предоставят в тях. Такива са примерите на предоставяне на храна в

трапезарии за възрастни и деца, функционирането на дневен кризисен център за предоставяне на подслон, храна, дрехи и медицинско обслужване на деца, младежи или жени в риск и т.н.

Така например “Каритас България” (юридическо лице с нестопанска цел) чрез своите местни структури в Пловдив, Русе и София е изградило три центъра за социална рехабилитация и интеграция, няколко обществени трапезарии в София, Дневен център за възрастни в София, четири центъра за социална интеграция и рехабилитация на деца и младежи с увреждания, работещи на територията на страната, пет центъра за домашен социален патронаж, обслужващи възрастни и болни хора, и Център за социална интеграция и рехабилитация на самотни майки в София.

В Габрово едно от местните юридически лица с нестопанска цел – Институт по социални дейности и практики, е разкрило „Център за семейна подкрепа“, който разполага със спални за майки и бебета, кухня, дневна, санитарни помещения и предоставя подслон на нуждаещи се майки в условия близки до домашните. Животът в центъра е организиран на принципа на най-близко съответствие до дома, като майките сами приготвят храната за себе си и за децата, грижат се за хигиената. Наред с това в центъра се осъществява специализирано индивидуално и групово консултиране по предварително разработени програми и планове в зависимост от нуждите на ползвателите.

В случаите на предоставяне на квалифицирана или друга помощ това става или на специално за целта място, достъпно за ползвателите, разположено в общността, или в техните домове.

Интересен е случаят в Плевен, където по свой проект местната структура на Български червен кръст (БЧК) предоставя в партньорство с общината услугата „Социален посредник“, при която специално обучени за целта лица в пет пенсионерски клуба в града се срещат с ползвателите на услугата, проучват техните проблеми и методично ги консултират и подпомагат при тяхното решаване. Подобен е начинът на предоставяне на социални услуги и в Добрич, където местната организация на БЧК осигурява посещения от домашен помощник, медицинска сестра, социален работник и рехабилитатор в домашна среда съчетано с предоставяне на нуждаещите са на хранителни пакети.

Като се има предвид практиката, със съжаление трябва да се признае, че някои юридически лица с нестопанска цел, работещи в сферата на социалните услуги, все още не са се регистрирали в регистъра към Агенцията за социално подпомагане (АСП). Регистрацията в регистъра към АСП представлява абсолютна предпоставка за предоставяне на социални услуги и е въпрос на време на тези организации да бъдат наложени административни санкции и глоби, защото не са съобразили дейността си с изискванията на Закона за социално подпомагане.

Юридическите лица с нестопанска цел и местната власт

До измененията на Закона за социално подпомагане най-често срещаната форма на партньорство между общините и юридически лица с нестопанска цел, работещи в сферата на социалните услуги, бе предоставяне на общинско движимо или недвижимо имущество по реда на Закона за общинската собственост. Под предлог, че няма предвидена в законодателството процедура за отпускане на финансови средства от общинския бюджет на юридически лица с нестопанска цел, масовата практика бе общинските администрации да

отказват финансиране за съвместно предоставяне на социални услуги. Така например в Стара Загора местното представителство на БЧК ползва общинска сграда, предоставена безвъзмездно за срок от 10 години, за свое седалище и за функционирането на център за грижи. Сграда на бивша детска градина в Добрич е предоставена на местната организация на БЧК, която е изградила дневен център за деца от социално слаби семейства.

С последните изменения на Закона за социално подпомагане в чл. 24а за първи път в българското социално законодателство бе предвидена възможност юридическите лица с нестопанска цел, доставчици на социални услуги, да получават финансиране от общинските бюджети и/или републиканския бюджет. Предоставянето на средствата се осъществява чрез процедурата, установена за провеждане на конкурсите за възлагане на социални услуги. Съгласно Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане кметът на общината може да възлага управлението на специализираните институции и предоставянето на социални услуги в общността след провеждане на конкурс. С кандидата, класиран на първо място, кметът на общината сключва договор.

На практика съгласно действащото законодателство конкурси могат да се провеждат за възлагане на социални услуги, които са делегирана държавна дейност и за социални услуги, които са местна дейност. Публичните услуги, представляваща делегирана държавна дейност, се финансират чрез общинските бюджети въз основа на субсидия от републиканския бюджет. Публичните услуги, представляващи местна дейност, се финансират със средства от общинския бюджет.

През последната година и половина от приемането на промените в Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане общинските администрации в страната не бяха особено активни при обявяването на конкурси за възлагане на социални услуги. До септември 2004 г. нямаше данни за успешно проведен конкурс за възлагане на социални услуги. Понастоящем се забелязва раздвижване в тази област. Обявленията за провеждане на първите конкурси са публикувани и ние сме оптимисти по отношение на бъдещото развитие на социалното договаряне. За да бъде обаче социалното договаряне успешно, е необходимо юридическите лица с нестопанска цел активно да си взаимодействат с общинските администрации и да оказват активен обществен натиск за провеждане на конкурси за възлагане на социални услуги.

Традиционно организациите търсят финансиране по проекти от чуждестранни дарители и нямат практика да кандидатстват за финансиране пред специалния Фонд „Социално подпомагане“. Това естествено влияе върху тяхната финансова устойчивост в дългосрочен план. Разбира се, има юридически лица с нестопанска цел, работещи в сферата на социалните услуги, които осъществяват дейност по привличането на общността в провеждане на обществени кампании за събиране на храни и финансови средства. Някои организации намират и други алтернативни способи за осигуряване на стабилност на дейността си като например сключване на договори с медицински учебни заведения за привличане на безплатен квалифициран човешки ресурс при извършването на услугите.

Чрез подобни споразумения на студентите се предлагат безплатна база и възможности за практическа работа, а от своя страна учебното заведение зачита положената работа като част от необходимите по програма практически упражнения за признаване на семестриалното им обучение. Но като цяло нестопанският сектор не се е мобилизирал в използване на всички законни средства за постигане на социално догово-

ряне въз основа на проведени конкурси за възлагане на социални услуги, при които финансирането на услугата се осигурява преимуществено от републиканска или общинска бюджетна субсидия.

В тази връзка интерес представлява обстоятелството, че при провеждане на анкетата като един от източниците на настоящето проучване, голяма част от анкетираните юридически лица с нестопанска цел, предоставящи социални услуги, сочат отношенията си с конкретната община, на чиято територия развиват дейност като „добри“, без това определение да има никакви конкретни измерения. Юридическите лица с нестопанска цел, работещи в социалната сфера, следва да бъдат по-активни и по-взискателни в отношенията си с общинските администрации.

Обществен контрол

Съгласно Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане в общините се създават обществени съвети. Тези съвети се формират по решение на общинския съвет в съответната община и оказват съдействие и помощ при извършване на дейности по социално подпомагане и упражняват обществен контрол върху тяхното осъществяване. Примери за функциониращи обществени съвети има и преди промените в закона. Така например в община Стара Загора още през 2002 г. е бил създаден Обществен съвет за социални дейности и закрила на детето, който включва представители на над 20 НПО, местната власт и представители на държавни структури и който до голяма степен действа като обществен съвет, контролиращ дейностите на общината в сферата на социалното подпомагане. Основната цел на този съвет е да координира извършваните от различни организации дейности в подкрепа на уязвими групи и да се опитва да влияе върху общинската политика в посока по-добро удовлетворяване на нуждите на тези групи.

Данни за обществени съвети, създадени по смисъла на Правилника за прилагане на закона за социално подпомагане, има за община Пловдив (създаден от април 2004 г.), за община Ямбол (от септември 2003 г.), за община Добрич (създаден от март 2004 г.), за община Русе и други градове. Според юридическите лица с нестопанска цел, които са доставчици на социални услуги, все още не са налице никакви по-сериозни резултати от дейността на съществуващите обществени съвети.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Първата предпоставка за реално социално договаряне е наличието на адекватно

законодателство. В България тази предпоставка вече е налице. Измененията и допълненията на Закона за социално подпомагане – в сила от 01.01.2003 г. (обн. ДВ, бр. 120 от 29.12.2002 г.) и измененията и допълненията на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане – в сила от 01.05.2003 г. (обн. ДВ, бр.40 от 29.04.2003 г.) създадоха правен механизъм за осъществяване на социалното договаряне. Фактическият състав на социалното договаряне обхваща два елемента: първият е провеждане на конкурс от страна на общинската администрация в лицето на кмета на съответната община за възлагане на социални услуги, вторият е сключване на договор с кандидата, спечелил конкурса.

Като основен партньор на държавата и общините в предоставянето на социални услуги (поради спецификата на своята дейност) се очертават юридическите лица с нестопанска цел.

Независимо от наличието на подходящо законодателство и за разлика от страните членки на Европейския съюз и други бивши източноевропейски страни със сходно на България политическо и икономическо развитие, у нас е все още трудно можем да говорим за добри практики за социално договаряне при предоставянето на социални услуги. През много дълъг период от време държавата и общините са били основни доставчици на социални услуги и сега освен наличието на правна рамка, регламентираща социалното договаряне, е необходимо да се работи и за промяна в менталитета на хората, ангажирани с предоставянето на социални услуги.

В заключение бихме искали да кажем, че независимо от трудностите и негативните моменти, които сме споделили при изследването на практиката по предоставяне на социални услуги и социално договаряне в България, ние, авторите на настоящето проучване, сме оптимисти и имайки предвид опита на страните членки на Европейския съюз и на други страни, преминали през период на преход, считаме, че социалната реформа в България се осъществява в правилна посока.

За повече информация:

Каунтърпарт Интернешънъл – България София, 1504, бул. Евлоги Георгиев 113, ет. 1 ап. 6 тел. (+359 2) 944 10 71, факс (+359 2) 944 72 91 office@counterpart-bg.org; www.counterpart-bg.org

Български център за нестопанско право София 1000, ул. Добруджа 6, ет. 1 тел./факс: (+359 2) 988 81 66; 981 66 17 info@bcnl.org; www.bcnl.org